

Idéburna skolors riksförbunds synpunkter på Dnr 2023:21, 2020:1822 – förslag till föreskrifter med anledning av införande av ämnesbetyg

Idéburna skolors riksförbund (ISR) organiserar icke vinstutdelande fristående skolor och arbetar för att stärka möjligheterna för olika idéburna pedagogiska alternativ att bedriva förskola/skola inom det svenska utbildningsväsendet. ISR verkar för att försvara friskolereformens mångfaldssyfte och för en deltagande målstyrning där skolorna själva kan styra över hur verksamheten ska organiseras för att nå de nationella målen. På så vis främjas en reell pedagogisk mångfald, vilket är en förutsättning för en verklig valfrihet för elever och föräldrar. Med idéburna skolor avses den definition som tagits fram av utredningen Idéburna aktörer i välfärden, SOU 2019:56

Sammanfattning av ISR:s synpunkter

Idéburna skolors riksförbund inkommer härmed med våra synpunkter avseende Skolverkets andra remissomgång om ämnesbetygsreformen för gymnasieskola och anpassad gymnasieskola. Vi lämnar i vårt svar inte synpunkter på enskilda ämnesplaner eller på konsekvensutredningar för enskilda program. De mest relevanta synpunkterna på sådana kan ges av lärare som undervisar i respektive ämne och på respektive program och materialet är omfattande. Då vi har kännedom om att Skolverket inför remissen har inhämtat synpunkter från referensskolor och branschråd så väljer vi att ha förtroende för att professionens, högskolors och branschens synpunkter har inkluderats i de förslag som nu läggs fram.

Vissa program hade däremot kunnat gagnas av ett bredare uppdrag till Skolverket. Till exempel har nu dator- och kommunikationsinriktningen på EI- och energiprogrammet fortfarande ett övergripande programnamn som inte ligger i linje med utbildningens innehåll och som orsakar missförstånd hos elever, vårdnadshavare och branschföretag. Likaså hade vi välkomnat åtgärder för att öka attraktiviteten för det Estetiska programmet.

Idéburen skolas riksförbund ser fördelar med ämnesbetyg och välkomnar en tydliggjord progression.

Vi understryker vikten av insatser från Skolverket i form av information, kompetensutveckling och stödmaterial. Landets skolledare, lärare och studie- och yrkesvägledare har länge verkat i kursbetygssystemet och kommer att behöva stödjas i omställningen.

Vi ser i konsekvensutredningen inte svar på hur elever som inte når godkänt-nivån i en underliggande nivå ska hanteras i nästa nivå och om provningsbegreppet ska kvarstå i nuvarande form.

Vi ser inte heller i konsekvensutredningen information om hur elevers programbyte och eventuella medhavda betyg ska hanteras.

Likaså ser vi inte i konsekvensutredningen om tidigare meritvärdeshöjande kurser vid ansökan till högskola och universitet kommer att ersättas av meritvärdeshöjande ämnesnivåer.

Vi skulle gärna se en annan lösning avseende lärares ansökan om uppdaterade lärarlegitimationer och vi ser det som avgörande att inte enskilda lärare belastas med avgifter för omställningen. Vi undrar hur skolors ansvar för behörighet ska kunna handhas avseende omvandlade eller nya ämnen och en konsekvensutredning bör göras om eventuell förändring av tillgång på behöriga yrkeslärare.

Det behöver säkerställas att en elevs situation inte försvåras av lärarbyten mellan olika nivåer inom ett ämne.

Idéburen skolas riksförbund ser med glädje att det tredelade uppdraget förstärks men ser att även träning av sociala förmågor, självledarskap, problemlösning och sådana för framtiden viktiga kompetenser hade kunnat förstärkas i ämnens innehåll.

Tydliggörande behövs avseende tillståndshantering för hantverksprogrammet då detta ska omvandlas till Frisör och stylistprogrammet.

Yrkespaketen för introduktionsprogrammen behöver sannolikt omformas i linje med ämnesbetygsreformen.

Genomgång kring respektive synpunkt

Tydliggjord progression och tydligare sammanhang

Idéburens skolors riksförbund ser fördelar med övergång till ämnesbetyg och välkomnar intentionerna att minska stressfaktorer hos både elever och lärare. Vi tror att helheten och den röda tråden i respektive program kommer att tydliggöras för eleverna efter reformen. Kursbetygen har i nuläget i för hög grad splittrat gymnasiestudierna och komplicerat förståelsen för många elever. Det är också mycket välkommet att progressionen i elevernas lärande tydliggörs vilket kommer att förstärka fokus på själva lärandeprocessen.

Behov av stödjande åtgärder

En utmaning är att lärarna idag har verkat länge inom en struktur med kurser, kursers betygskriterier och autonoma årskurser. Vi vill därför understryka vikten av information, kompetensutvecklingsinsatser och stödmaterial. Särskilt viktigt blir det för våra mindre medlemmar som inte har någon förvaltning som kan läsa in sig på kommande förändringar.

Eventuella webinarier bör ges vid flera tillfällen så att alla verkligen kan delta och så att likvärdig tolkning av de nya betygskriterierna kan säkerställas.

Idag är skolorna också beroende av digitala system för sitt arbete. Både pedagogiska plattformar och betygsadministrativa system kommer att behöva omfattande uppdateringar i och med ämnesbetygsreformen. Vi önskar att Skolverket har kontakt med företagen som levererar dessa system och att Skolverket ger dem information om det som behöver göras så att inte den uppgiften läggs på skolorna eller på skolhuvudmännen.

Vi saknar svar på vissa strukturfrågor

Vi kan i konsekvensutredningen inte utläsa hur elever som inte nått betygskriterierna för godkänt inom en nivå i ett ämne ska kunna hämta igen kunskaperna inom nästa nivå. Kommer prövningskonceptet kvarstå och kommer elever kunna gå vidare till nästa nivå även om de inte har nått betygskriterierna för nivån under? Vi undrar om det här finns risk för att lärare får arbeta med flera olika nivåer parallellt i samma klassrum. Likaså önskar vi en konsekvensutredning av elevers möjlighet att byta program under den treåriga studietiden och om till exempel högre nivåer i matematik, moderna språk och engelska fortfarande ska vara meritvärdeshöjande vid ansökan till högskola och universitet.

Läraryrke och legitimation

En fråga i samband med ämnesbetygsreformen är hanteringen av läraryrke och läraryrkeslegitimationer. Det är mycket bra att Skolverket uppmärksammat regeringen på eventuella avgifter i samband med nya legitimationer skulle vara problematiska. Eventuellt skulle sådana medföra att lärare inte hämtar ut sina nya legitimationsdokument och det skulle i sin tur leda till problem för huvudmännen. Avgörande är att lärarna inte ska belastas ekonomiskt för de nya nationella riktlinjerna.

I nuvarande remissmaterial föreslås att lärarna kontaktas av Skolverket för att få information om hur man hämtar ut sin förändrade läraryrkeslegitimation. Ett alternativt förslag skulle kunna vara att de lärare som redan har legitimationer får sina dokument uppdaterade automatiskt och att dessa distribueras direkt av Skolverket. Då undviks ett mellansteg och huvudmän skulle inte behöva påminna lärarna om att hämta ut sina uppdaterade legitimationer.

Konsekvensutredningen nämner att vissa kurser som lärare tidigare undervisat i ska uppgå i nya ämnen men att läraren då inte får behörighet i det nya ämnet. En sådan kurs är mekatronik på el- och energiprogrammet. Riskerna finns att skolorna genom det inte kan erbjuda en behörig lärare för ämnet med sin nuvarande personalstyrka. Ett annat exempel är ämnet hållbar produktion där konsekvensutredningen anger att "Lärare som vill bli behöriga att undervisa i ämnet hållbar produktion kommer därför att behöva ansöka om behörighet att undervisa i ämnet." Vi kan dock inte utläsa vilka studier som kan ge sådan behörighet.

Redan idag är det ibland utmanande att hitta lärare i yrkesämnena. Det behöver utredas om reformen underlättar eller försvårar för yrkeslärare att undervisa eller få behörighet.

Konsekvenser då samma lärare inte undervisar samma elev i alla nivåer av ett ämne
Det är viktigt att reformen säkerställer att det inte blir negativa konsekvenser för elever om lärare måste bytas mellan olika nivåer i ämnet.

Förstärkning i undervisningens innehåll

Idéburna Skolors riksförbund vill gärna lyfta det tredelade uppdraget och är väldigt glada över att detta nu förstärks i de nya planerna. Eventuellt hade arbetet med elevernas sociala förmågor och personliga förmågor som till exempel självledarskap och problemlösning kunna förstärkas ytterligare i ämnesplanerna.

Några ämnes- och programrelaterade frågor

Idéburna Skolors riksförbund inkluderar inte i detta remissvar synpunkter på enskilda ämnen eller program men vill ändå rikta fokus mot några mer avgörande ämnes- och programrelaterade frågor.

Tillståndsfrågan för frisör- och stylistprogrammet behöver tydliggöras. Idag har skolor tillstånd för att bedriva undervisning inom hantverksprogrammet och detta ändras nu och likaså de olika inriktningarna. Nya tillstånd behöver utfärdas och det behöver tydliggöras hur processen kring detta ska se ut.

Idrott och hälsa specialisering byter namn till Tävlingsidrott. Detta kan vi se en viss risk med då elever som tränar utan att sikta mot tävling kan komma att undvika ämnet trots vikten av hälsofrämjande aktiviteter.

Vi vill också skicka med att yrkespaketen för introduktionsprogrammen sannolikt kommer att behöva justeras i och med reformen.

Slutligen håller vi med Skolverket om att indelning av moderna språk i nybörjare och fortsättning är mycket positiv och att denna förändring kommer att undanröja många missförstånd kring dagens steg 1 - 4. Likaså ser vi tacksamt att Skolverket tagit hänsyn till synpunkterna kring matematik och risken att elever kan komma att undvika högre nivåer av rädsla för att sänka betygen.

Vi tackar för att ett mycket gediget och omfattande arbete har utförts av Skolverket och hoppas på att få vara med i den fortsatta utvecklingen inför de nya ämnesbetygen.
För Idéburna skolors riksförbund

Håkan Wiclander

Ordförande

Terese Lundberg

Styrelseledamot

Idéburna skolors riksförbund

Epost: info@ideburenskola.se
Hemsida: www.ideburenskola.se